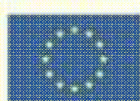

De drie processies van de Noorderkempen

Heilig Bloedprocessie – Hoogstraten
Sint-Leonardusprocessie - Sint-Lenaarts
Sint-Quirinusprocessie – Loenhout

Dit project is een initiatief en verwezenlijking van de drie processieverenigingen van Hoogstraten, Loenhout en Sint-Lenaarts.

Met ondersteuning van

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Een processie? Wat is dat?

Processie

Een processie is een godsdienstige plechtigheid in de vorm van een optocht van geestelijken en andere gelovigen. In een processie ter ere van heiligen worden er relieken (of voorwerpen van de religieuze verering zoals beelden) meegedragen. Processies werden al in vroegere tijden georganiseerd, maar zijn stilaan aan het verdwijnen. Toch zijn er hier in de Noorderkempen nog drie gemeenten die jaarlijks een processie houden namelijk: Loenhout (Wuustwezel), Sint-Lenaarts (Brecht) en Hoogstraten. De processies die wij nog kennen hebben niet enkel een godsdienstige opdracht, maar zijn ook historisch, cultureel en folkloristisch.

Processies in de Noorderkempen

De twee van de drie processies die in de Noordkempen nog uitgaan, worden georganiseerd ter ere van een Heilige. In Loenhout kreeg de processie dan ook de naam 'Sint-Quirinusprocessie' ter ere van Sint-Quirinus en in Sint-Lenaarts 'Sint-Leonardusprocessie'. In Hoogstraten kreeg de processie de naam 'De Heilige Bloed processie' ter verering van het 'Heilig Bloed'. Sint-Quirinus werd aanroepen tegen allerlei kwalen zoals huidziekten, zweren en gezwellen bij mens en dier. Sint-Leonardus wordt aanbeden door de gevangenen, aanstaande moeders, kreupelen en zwakke kinderen. In Hoogstraten wordt de processie niet georganiseerd ter ere van een Heilige, maar gaat het om een mirakel dat heeft plaatsgevonden. In 1380 stootte priester Eligius van den Aker per ongeluk een kelk met wijn om, toen hij de Heilige Mis opdroeg. De witte wijn vloeide over een altaardwaal (wit linnen altaardoek) en kleurde onmiddellijk rood, het bloed van Christus.

Opdracht

Heb je de tekst gelezen? Probeer de vraagjes hieronder op te lossen!

- Wat is een processie?

.....
.....
.....
.....
.....

- Vroeger werd een processie georganiseerd om godsdienstige redenen. Maar vandaag zijn ze ook belangrijk omwille van hun historisch, cultureel en folkloristisch aspect. Weet jij wat folkloristisch betekend?

.....
.....
.....
.....
.....

- Welke namen kregen de drie processie in de Noorderkempen?

.....
.....
.....
.....
.....

- Door wie werd de Heilige Leonardus aanbeden?

.....
.....
.....
.....
.....

- Voor welke kwalen aanroept men de Heilige Quirinus?

.....
.....
.....
.....
.....

- Welk mirakel gaf zijn naam aan de Heilig Bloed-processie?

.....
.....
.....
.....
.....

KRUISWOORDRAADSEL

Vind je de volgende woorden?

QUIRINUS - LEONARDUS - HEILIG BLOED - LOENHOUT

SINT LENAARTS - HOOGSTRATEN - PROCESSIE

E	R	D	H	C	Q	U	I	R	G	T	F	G
R	Q	Y	O	L	U	A	B	E	T	O	O	H
F	Q	H	O	S	E	Z	C	E	R	T	Q	A
T	U	U	G	T	U	O	H	N	E	O	L	E
G	I	I	S	A	O	D	N	I	U	H	O	P
P	R	O	T	N	I	C	A	A	E	R	V	R
R	I	P	R	G	O	V	Z	D	R	I	O	O
O	N	H	A	T	P	G	R	Z	R	D	F	C
C	U	O	T	R	M	U	T	D	T	U	U	E
E	S	R	E	E	L	I	Y	R	U	J	V	S
D	S	I	N	T	L	E	N	A	A	R	T	S
R	E	D	Z	E	R	R	F	S	I	N	T	I
T	R	S	E	E	R	T	T	G	V	G	R	E
G	D	E	O	L	B	G	I	L	I	E	H	G
V	F	Z	F	E	R	G	T	H	Y	J	Q	X

SINT-QUIRINUSPROCESSIE VAN LOENHOUT

Loenhout en zijn parochie

In de middeleeuwen, rond de jaren 1050-1100 had Loenhout een eigen parochie met een kapel of kerk en met een eigen pastoor. De huidige kerk van Loenhout werd gebouwd rond 1200 en werd in 1283 ingewijd. Na 1660 werd de kerk vergroot met twee zijbeuken. In 1940 werd de kerk totaal vernield en na W.O. II weer opgebouwd.

De Heilige Quirinus

In vele kerken en kapellen werd vroeger de Heilige Quirinus aanroepen tegen allerlei kwalen zoals huidziekten, kwade ogen, zweren en gezwellen bij mens en dier. De naam 'Quirinus' kwam in de Romeinse tijd veel voor. Maar wie was Quirinus en waar kwam hij vandaan? Volgens de legende, een volksverhaal, leefde de Romein Quirinus in het begin van de 2de eeuw. Toen keizer Trajanus tijdens een veldtocht vernam dat zijn officier van Rome bekeerd was tot het christendom zond hij zijn generaal Aurelius naar de hoofdstad om de christenen uit te roeien. De bekeerde officier belandde in de gevangenis en in de 'cel' naast hem verbleef Quirinus. Quirinus was gepassioneerd door de verhalen van de officier en nadat zijn dochter genas van een keelziekte bekeerde hij zich tot het christendom. In de gevangenis ontving hij en zijn familie het Heilig Doopsel. Aurelius, die de christenen moest uitschakelen, gebruikte de harde middelen om Quirinus van idee te laten veranderen, maar dit hielp niets. Quirinus stierf als martelaar, dit is iemand die sterft voor zijn geloof. Later werd hij voor zijn rotsvaste overtuiging heilig verklaard. De Heilige Quirinus wordt op afbeeldingen voorgesteld als een Romeins soldaat met helm en harnas.

De verering van Quirinus strekt zich voornamelijk uit tot een deel van Duitsland, de Nederlanden en Noord-Frankrijk, maar Loenhout is een van de weinige plaatsen waar de verering nog met een processie wordt in standgehouden. De processie gaat jaarlijks uit op de eerste zondag van de meimaand.

De Sint-Quirinus kapel

In Loenhout is er een kapel toegewijd aan Sint-Quirinus. Deze kapel werd herbouwd rond 1630. De oudere kapel die op deze plaats stond is vermoedelijk in verval geraakt. De begankenis met processie kent zijn ontstaan bij de Sint-Quirinuskapel en de daarbij horende waterput. Mensen van overal kwamen daar hulp en troost zoeken tegen koorts, gezwellen, huidkwalen, ... De mensen doopten hun zakdoeken in het gewijde water en namen kruiken en flessen naar huis. De processie houdt nu nog steeds halt bij deze kapel.

Doorheen de jaren kreeg de begankenis ook een andere naam, namelijk 'Loenhoutse mei processie'. Dit is eveneens een dag van samenkomen en verbroederen. Een dag waarop jong en oud zich verenigen op en rond de kermis die met deze verering gepaard gaat.

De gilden en het verloop van de processie

De verschillende gilden (Sint-Quirinus busgilde, Sint-Sebastiaangilde en Sint-Jorisgilde) zijn al van vroegere tijden betrokken bij de processie. De taak van de gilden bestond er voornamelijk in om het volk en de kerk te beschermen. Tot op vandaag bestaan de gilden, maar met andere doelstellingen weliswaar.

Naast de gilden lopen nog verschillende groepen mee in de processie, zoals de

misdienaars, de Harmonie 'De Heigalm', verschillende verenigingen, de groep van Sint-Isidoor, K.L.J., uitbeeldingen van Jezus de kindervriend, de engelbewaarders, de Koningin der Engelen, de Koningin van de Rozenkrans, O.L.V. van Lourdes, H. Teresia, lijden en folteringen van Christus, de fanfare 'Sint-Lucia', de groep van het Heilig Sacrament, de baldakijn met het H. Sacrament gedragen, ... Leden van de Kerkfabriek, leden van de civiele bescherming en leden van het schepencollege begeleiden het H. Sacrament met flambeeuwen op het einde van de processie.

Opdracht

Zoek de antwoorden op onderstaande vragen in de tekst en vul het kruiswoordraadsel in. Zet de juiste letters bij de juiste nummers en ontdek het woord dat wij zoeken!

1. Gedurende welke periode van de geschiedenis werd de huidige kerk van Loenhout gebouwd en werd deze ingewijd?
2. Door welk gebeurtenis werd de kerk volledig vernield?
3. In welke historische periode kwam de naam 'Quirinus' veel voor?
4. Wat is een legende?
5. Wat was de naam van de keizer in de tijd dat Quirinus leefde?
6. Tot welk geloof bekeerde Quirinus zich?
7. Hoe noemt men iemand die sterft voor zijn geloof?
8. Quirinus wordt afgebeeld met twee voorwerpen een harnas en een ... ?
9. Op de eerste zondag van welke maand gaat de processie uit in Loenhout?
10. Waarin doopten de mensen hun zakdoeken en vulden ze kruiken met water?
11. Welke activiteit gaat nog met de processie gepaard?
12. Vul in : De gilden moesten in vroegere tijden zowel de kerk als het ... beschermen.
13. Hoeveel verschillende gilden lopen er mee in de processie?

1					1							
2	2											
3					4							
4						12						
5						7						
6		5										
7	11											
8		10										
9		3										
10			8									
11						9						
12		6										
13			13									

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

SINT-LEONARDUSPROCESSIE VAN SINT-LENAARTS

De verering van Sint-Leonardus

De begankenis van de Heilige Leonardus in Sint-Lenaarts lijkt de oudste te zijn in onze regio. In 1262 stond er al een kapel in Houthoven, de vroegere benaming van

Sint-Lenaarts. In de stichtingsakte van de kapelanie, dit is een plaats waarin erediensten doorgaan en waaraan een priester verbonden is, is er al sprake van een altaar waarop de Heilige Leonardus vereerd wordt. In deze akte staat ook dat de bidplaats druk bezocht is. Toch vermoeden historici dat de verering van Sint-Leonardus in Sint-Lenaarts nog veel ouder is. De Heilige Leonardus is de patroon van de gevangenen en men vermoedt dat de patroonheilige al tijdens de kruistochten aandacht kreeg in Sint-Lenaarts.

Sint-Leonardus

Volgens de legende, een volksverhaal, behoorde Leonardus tot een vooraanstaande Frankische familie. Hij verbleef aan het hof van Clovis (466-511), de eerste Frankische koning. Hij werd gedoopt en kreeg les van de bisschop van Reims. Hij kreeg van koning Clovis de toelating om gevangenen te bezoeken en te bevrijden. In ruil bood Clovis hem een bisschoppelijke titel aan, maar Leonardus weigerde deze en trad in het klooster in de buurt van Orléans. Later trok hij naar Zuid-Frankrijk om er als kluizenaar, dit is een monnik die in afzondering leeft, te leven en het geloof te verkondigen. Er worden vele mirakelen toegeschreven aan Leonardus. Zo liep een moeilijke bevalling van de koningin goed af door zijn toedoen. Hij weigerde een grote beloning, maar kreeg een domein, Noblac genaamd. Deze plaats groeide later uit tot een stad met de naam Saint-Léonard-de-Noblac.

Tijdens de periode van de kruistochten, een 500 jaar later, wordt hij opnieuw meer vereerd, dit door de pelgrims die naar Santiago de Compostella gaan. Steden en dorpen worden naar Leonardus genoemd. In Sint-Lenaarts wordt hij aanbeden door de gevangenen, aanstaande moeders, kreupelen en zwakke kinderen. Op andere plaatsen is bij een grote dierenvriend. Leonardus wordt meestal afgebeeld als monnik. In Sint-Lenaarts draagt hij zelfs een mijter.

De Sint-Leonardusprocessie

Hoe lang de processie in Sint-Lenaarts juist bestaat, is niet geweten. Wel weten we dat ze al in de 15de eeuw voorkomt. Oorspronkelijk werden er in Sint-Lenaarts meerdere processies gehouden, zoals een processie ter ere van Sint-Jacob. Ter gelegenheid van de Sint-Jacobsmis werden er verschillende voorwerpen geofferd, zoals geld, wol, koren en was. In vroegere tijden was het zo dat er op kermiszondag (zondag na Sint-Jacob) in Sint-Lenaarts nog een kleinere processie uitging ter ere van Onze Lieve Vrouw.

De jaarlijkse Sint-Leonardusprocessie gaat nog steeds door op tweede Pinksterdag. Ze start aan de Leonardusschool, trekt door het centrum van Sint-Lenaarts en eindigt aan de kerk, waar de bedevaarders gezegend worden.

De huidige processie kunnen we best opdelen in drie delen. In het eerste gedeelte

wandelen de verenigingen van Sint-Lenaarts gevolgd door de pelgrims die een beeld dragen van Sint-Jacob. Het tweede gedeelte is toegewijd aan de patroonheilige zelf. Het derde gedeelte staat in teken van Onze Lieve Vrouw. Daarna volgen de Sint-Jorisgilde van Brecht en enkele hulpverlenende verenigingen zoals de brandweer en het Rode Kruis. Als afsluiter

volgen de bedevaarders en de Vrije Zwaaiers van Sint-Lenaarts.

Opdracht

Zoek de antwoorden op onderstaande vragen in de tekst en vul het kruiswoordraadsel in. Zet de juiste letters bij de juiste nummers en ontdek het woord dat wij zoeken!

1. Wat was de vroegere benaming van Sint-Lenaarts?
2. Hoe noemt men de plaats waarin erediensten doorgaan en waaraan een priester verbonden is?
3. Van wie is de heilige Leonardus de patroon?
4. Wie was de eerste Frankische koning?
5. Hoe noem je een monnik die in afzondering leeft?
6. Welke naam kreeg het domein dat Leonardus ontving als dank?
7. Door welke gebeurtenissen komt de verering van Leonardus terug op de voorgrond?
8. In Sint-Lenaarts werden er oorspronkelijk meerdere processies georganiseerd. Ter ere van welke Heilige werd er nog een processie gehouden?
9. Welke voorwerp wordt er nog geofferd naast wol, koren en was?
10. Waar eindigt de processie?
11. Wie wordt er gezegend op het einde van de processie?
12. Welke hulpverlenende organisatie loopt nog mee naast het Rode Kruis?
13. Wat is de naam van de gilde die meeloopt in de processie?
14. Welke groep sluit de processie af?

1						5								
2						6								
3				7										
4			12											
5						2								
6			1											
7		8												
8								11						
9				3										
10		4												
11			9											
12					14									
13							13							
14													10	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----

DE HEILIG-BLOEDPROCESSIE VAN HOOGSTRATEN

Het wonder van Boxtel

De geschiedenis van het Heilig Bloed van Hoogstraten begint rond 1380 in het Nederlandse stadje Boxtel. In dat jaar stootte priester Eligius van den Aker per ongeluk een kelk met wijn om, toen hij de Heilige Mis opdroeg. De witte wijn vloeide over een altaardwaal (wit linnen altaardoek) en kleurde onmiddellijk rood, het bloed van Christus. De priester probeerde alles, maar kreeg de rode vlekken niet van het linnendoek. Hij besloot ze te verbergen, zodat niemand ze kon zien. Op zijn sterfbed vertelde Eligius deze gebeurtenis aan zijn biechtvader. De doeken werden naar de kerk gebracht. De Boxtelaren kregen van de pauselijke gezant, die de kerkelijke zaken in de Nederlanden regelden, de toestemming om de doeken een keer per jaar te tonen aan de bevolking. In 1625 telde Boxtel al 30 tot 40 000 bedevaarders!

Van Boxtel naar Hoogstraten

De strijd tussen de protestanten en de katholieken eindigde in de 'Vrede van Munster' in 1648. Dit verdrag bevestigde dat de Noordelijke Nederlanden protestants worden en de Zuidelijke Nederlanden katholiek blijven. De linnendoeken van Boxtel, het protestantse Noorden, moeten dus naar het katholieke Zuiden gebracht worden. In 1652 werden ze aan Hoogstraten gegeven. Waarom juist naar Hoogstraten? Ten eerste lag Hoogstraten dicht bij de grens en konden de Nederlandse bedevaarders deze plaats makkelijk bereiken. Ten tweede was de heer van Hoogstraten aangetrouwde familie van de heer van Boxtel, dus bleven de doeken in familiebezit. Tussen Hoogstraten en Boxtel werden er wel de nodige afspraken gemaakt: het offergeld zal gedeeld worden, de onkosten zullen gedeeld worden, Hoogstraten geeft als Boxtel het vraagt de lijnwaden terug, ... Op 26 mei 1652 vond in Hoogstraten de allereerste Heilig-Bloedverering plaats onder massale belangstelling. In 1924 werd het doek teruggegeven aan Boxtel.

De Heilig-Bloedprocessie

De processie gaat in Hoogstraten nog steeds ieder jaar uit op de tweede zondag na Pinksteren na de plechtige Hoogmis van 10.00 uur.

De processie bestaat uit vier groepen:

De eerste groep brengt hulde aan het Heilig Bloed. De ceremoniemeester loopt voorop gevolgd door onder andere de Sint-Jorisgilde, de beschermer van de processie. De vendeliers, vaandeldragers, de groep van Sint-Katharina (patrones van Hoogstraten) en de schitterende muziek vormen het eerste deel van de processie.

In het tweede deel wordt de eucharistie uitgebeeld. Zo komen onder meer de schuldbelijdenis aan bod, Gloria, dit is een koor en engelen met orgel brengen

eer aan God en de Communie, gevormd

door de jongens en meisjes die hun communie hebben gedaan.

Het derde onderdeel van de processie bestaat uit Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans.

Het vierde en laatste onderdeel staat in teken van het Sacrament van de Eucharistie. Deze wordt gevormd door de kruisdragers, zangertjes, wierokers, misdienaars en de vaandeldrager met het vaandel van het Heilig Sacrament. Het Heilig Sacrament wordt getoond onder het baldakijn of een troonhemel.

Opdracht

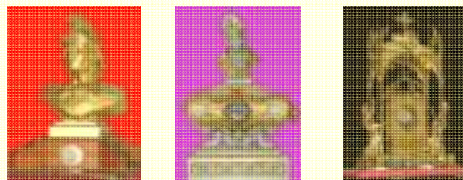
Zoek de antwoorden op onderstaande vragen in de tekst en vul het kruiswoordraadsel in. Zet de juiste letters bij de juiste nummers en ontdek het woord dat wij zoeken!

1. Waar gebeurde het 'mirakel van het Heilig Bloed'?
2. Welke priester maakte het mirakel mee?
3. De strijd tussen de katholieken en protestanten wordt beëindigd in de 'Vrede van ...'? (vul in)
4. Is welk gedeelte heerst de protestantse godsdienst?
5. Welk geloof had men in de Zuidelijke Nederlanden?
6. Naar welke stad werden de linnendoeken van Boxtel gebracht?
7. De nodige afspraken werden gemaakt tussen Boxtel en Hoogstraten. Zowel de offergelden als de zullen in twee gedeeld worden. (vul in)
8. Wie is de beschermer van de Heilig-Bloedprocessie?
9. Wie is de patrones van Hoogstraten?
10. Uit hoeveel delen bestaat de processie?
11. Hoe wordt een troonhemel nog genoemd?

1	7													
2		4												
3						10								
4								3						
5						8								
6				6										
7	9													
8		5												
9								1						
10			2											
11				11										

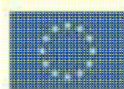
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	

Dit project is een initiatief van
de drie processies van de Noorderkempen

Heilig Bloed - Hoogstraten
Sint-Leonardus – Sint-Lenaarts
Sint-Quirinus – Wuustwezel

in samenwerking met

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland